UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyanthea, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Angelus

urn:nbn:de:hbz:466:1-97211

Visual Library

Num ſat ſub Ida eſt vincere.

Amor.

Ex emblemate cxii. Alciati.

Fere ſimile ex Theocrito.

Emblema cxii.

Alueolis dum mella legit, percuſsit Amorem
Furacem mala apes, & ſummis ſpicula liquit
In digitis: tumido gemit at puer anxius vngue,
Et quatit errabundus humum, Venerique dolorem
Indicat & grauiter queritur, quod apicula paruum
Ipſa inferre animal tam noxia vulnera poſsit.
Cui ridens Venus, Hanc imitaris tu quoque, dixit,
Nate, feram, qui das tot noxia vulnera paruus.

Dulcia quandoque amara fieri.

Emblema cxi.

Matre procul licta, paulum ſeceſſerat infans
Lydius: hunc dira ſed rapuiſtis apes.
Venerat hic ad vos placidas ratus eſſe volucres,
Cum nec ita immitis vipera ſæua foret.
Quæ datis, ah! dulci ſtimulos pro munere mellis:
Proh dolor! heu ſine te gratia nulla datur!

In ſtatuam amoris.

Emblema cxiii.

Quis ſit Amor, plures olim cecinere Poetæ,
Eius qui vario nomine geſta ferunt.
Conuenit hoc quod veſte caret, quod corpore paruus:
Tela alasque ferens lumina nulla tenet.
Hæc ora, hic habitusq; Dei eſt: Sed dicere tantos
Scilicet in vates falſa ſubeſſe reor.
Et cur nudus agat? Diuo quaſi pallia deſint.
Qui cunctas domiti poſsidet orbis opes.
Aut qui quaſo niues boreamque euadere nudus
Alpinum potuit, strictaque prata gelu?
Si puer eſt, puerumne vocas qui Neſtora vincit?
An noſti Aſcræi carmina docta ſenis?
Inconſtans puer hic obdurans, pectora quæ iam
Tranſadit, nunquam linquere ſponte poteſt.
At pharetras & tela gerit, quid inutile pondus?
An curuare infans cornua dira valet?
Alas curue tenet quas neſcit in æthera ferre?
Inſcius in volucrum flectere tela iecur.
Serpit humi ſemperque virum mortalia corda
Lædit, & haud alas ſaxeus inde mouet.
Si cæcus vitamque gerit, quid tania cæco
Vtilis eſt, ideo num minus ille videt?
Quiſve ſagittiferum credat qui lumine captus?
Hic certa, at cæci ſpecula vana mouet.
Igneus eſt, aiunt, verſatq; in pectore flammas,
Cur age viuit adhuc? omnia flamma vorat.
Quinetiam tumidis cur non extinguitur vndis
Naiadum, quoties mollia corda ſubit?
At tu ne tantis capiare erroribus, audi:
Verus quid ſit amor, carmina noſtra ferent:
Iucundus labor eſt, laſciua per otia: ſignum
Illius eſt nigro punica glans clypeo.

Potentia amoris.

Embl. cvi.

Nudus Amor viden' vt ridet placidumq; tuetur?
Nec faculas, nec quæ cornua flectat, habet:
Altera ſed manuum flores gerit, altera piſcem,
Scilicet vt terræ iura det atque mari.

Senex puellam amans.

Emblema cxvi.

Dum Sophocles (quamuis affecta ætate) puellam
A quæſtu Archippen ad ſua vota trahit.
Allicit & pretio, tulit ægre inſana iuuentus
Ob zelum, & tali carmine vtrumque notat:
Noctua vt in tumulis, ſuper vtque cadauera bubo.
Talis apud Sophoclem noſtra puella ſedet.

¶ Fabulae seu Apologi.

Senex & Vxor adoleſcentula.

Duxerat annis quidam grauis ſenecta in ætate, adoleſcentem mulierem, quæ illum auerſabatur, neque delectabatur conſuetudine ipſius. Quadam nocte fures in domum huius intrauerant, & audiebatur pedum ſonitus, neque illi procul à conclaui, in quo cum vxore vir cubebat, abeſſe ſentiebantur. Ibi mulier formidans, ad virum ſe applicat, & illum etiam, quod nunquem ante fecerat, amplectitur. Hic vero ea re lætus, furibus gratias agere, & iubere impune auferre, quicquid libuiſſet, quod ipſorum beneficio complexu frueretur vxoris ſuæ.

Fabula docet, amorem ſæpe metu excitari.

Ioach. Camer. lib. Fabul. pag. 287.

¶ Scriptores.

De amore, *Ælianus in Var. Hiſtor. Græc. fol. 17. Aeliani Varenij Dialogus. Marſilius Ficinus lib. 1. c. 56. Ioan. Ludouic. Viu[...] anima. Eliſii Calentij Epiſtola ad Hiaracum pag. 45[...] Camilli Palæſti. Bruſonius l. 1. c. 2. Manipul. Florum. Lu[...] Tit. 47. & 48. Andreæ Capellani Regis libri 2. Xenophon in [...] Raphael Volaterranus lib. 32. Proclus in Alcibiade. Demoſth[...] tio amatoria. Plotinus Ennead. 3. Platon. Dialog. de Philoſ[...] Eiuſdem Conuiuium ſeu de amore. Et Marſilij Ficin. comm[...] eundem Raymundus Sebundius lib. 3. Viola animæ.* De amore [...] rali ſeu ſtorge, *Gellius lib. 12. cap. 1. Macrob. lib. 5. cap. 11. Plut[...] liberis educandis.*

Angelus.

¶ DEFINITIO ET ETYMOLOG[...]

ANgelus Græca dictio eſt, ἄγγελος, ου, ὁ, nuntius dicitur, [...] enim nuncio eſt. Hebr. *Maleach*. i. nuncius. Angelus [...] nuncius appellatur, quum à Deo veluti iudiciorum vel [...] ricordiarum executor, vel malus, vel bonus Spiritus mittitur.

Angelus ſubſtantia intellectualis, ſpecie mobilis, arbitrio l[...] incorporea, Deo miniſtrans, ſecundum gratiam eius natura [...] mortalitatem ſuſcipiens, cuius ſubſtantiæ ſpeciem & termin[...] lus, qui creator eſt, nouit. *ſecundum Ioannem Damaſc. lib. 2. ca[...]*

¶ Sententiae Biblicae.

Qui facis angelos tuos ſpiritus. *Hebr. 1.*

Nonne omnes ſunt adminiſtratorij ſpiritus in miniſteriu[...] ſi, propter eos, qui hereditatem capiunt ſalutis? *Ibid.*

Dirigunt gradientes.

Ecce, ego mittam angelum meum, qui præcedat te, & cuſ[...] in via, & introducat in locum, quem præparaui tibi. Obſerua [...] & audi vocem eius, nec contemnendum putes, quia non dimi[...] cum peccaueris, & eſt nomen meum cum illo. Quod ſi audier[...] cem eius, & feceris omnia, quæ loquor, inimicus ero inimici[...] & affligam affligentes te. *Exod. 13.*

Viuit autem ipſe Dominus, quoniam cuſtodiuit me ange[...] ius, & non permiſit me Dominus ancillam ſuam coinquinari [...] ſine pollutione peccati reuocauit me gaudentem in victoria [...] *Iudit* 13.

Quoniam angelis ſuis mandauit de te, vt cuſtodiant te in o[...] bus viis tuis. In manibus portabunt te, ne forte offendas ad lap[...] pedem tuum. *Pſal. 90.*

Confortant deficientes.

Vnde Angelus ancillæ Saræ in deſerto fontem oſtendit. *Gen[...]*

Sic Eliæ aquam & panem. 3. *Reg. 19.*

Daniel prandium per Abacuc in lacum leonum in Babylo[...] Iudæa apportauit. *Dan. 14.*

Flagellant præuaricantes.

Vnde populum peſtilentia percuſſit, ob peccatum Dauid, [...] ptuaginta millia virorum. Immiſitque Dominus peſtilentia[...] *Reg. 4.*

Factum eſt igitur nocte illa, venit Angelus Domini, & perc[...] de caſtris Aſſyriorum 185. millia. 4. *Reg. 19.*

Heliodorum templum ſpoliare volentem grauiter ceciderun[...] *Macch. 3.*

Sic Herodem Deo gloriam non dantem. Confeſtim autem [...] cuſſit eum Angelus, eo quod non dediſſet honorem Deo, & [...] ſumptus à vermibus expirauit. *Act. 12.*

Gratificant orantes.

Si fuerit pro eo Angelus loquens vnus de millibus, vt an[...] ciet hominis æquitatem, miſerebitur eius, & dicet: Libera [...] vt non deſcendat in corruptionem: Inueni, in quo ei prop[...] *Iob. 33.*

Quando orabas cum lachrymis, & ſepeliebas mortuos, & de[...] linquebas prandium tuum, & mortuos abſcondebas per die[...] domo tua, & nocte ſepeliebas eos, ego obtuli orationem tuam D[...] mino, *Tob. 12.*

Alius Angelus venit, & ſtetit ante altare, & aſcendit fumus in[...] ſorum de orationibus Sanctorum. *Apoc. 8.*

Honorant decedentes.

Factum eſt autem, vt moreretur mendicus, & portaretur ab an[...] lis in ſinum Abrahæ. *Luc. 16.*

Iuuant certantes.

Vnde Angelus cum in nube ſe inter caſtra Ægyptiorum & Iſr[...] poſuit. *Exod. 4.* Tollensque ſe Angelus Domini. Sic Ioſue Angel[...] in agro euaginatum tenentem gladium vidit. *Ioſ. 5.* Cumque eſſ[...] Ioſua in agro. Sic precibus Eliſæi puer ſuus montem plenum equo[...] rum, & curruum igneorum in circuitu vidit Eliſæi 4, *Reg. 6.* Cum [...] oraſſet Eliſæus.

Deus meus, quem colo, miſit angelum ſuum, & occluſit o[...] leonum, & non nocuerunt mihi: quia coram eo iuſtitia mea in[...] uenta eſt. *Dan. 6.* Sic Macchabæo apparuit præcedens eq[...] in ve[...]

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

In veſte candida, armis aureis haſtam vibrans. 2. *Macch.*11. Liberauit Apoſtolos à carcere. *Act.*5. Sic Petrum. *Act.*12.

Angeli ob peccatum facti ſunt mali.

Ecce, qui ſeruiunt ei, non ſunt ſtabiles, & in angelis ſuis reperit prauitatem. *Iob.*4.

Quomodo cecidiſti de cœlo Lucifer, qui mane oriebaris. *Eſaiæ.*14.

Videbam Satanam ſicut fulgur de cœlo cadentem. *Luc.*10.

Deus angelis peccantibus non pepercit, ſed rudentibus inferni detractos, in tartarum tradidit cruciandos, in iudicium reſeruari. 2. *Pet.*2.

Angelos vero, qui non ſeruauerunt ſuum principatum, ſed dereliquerunt ſuum domicilium, in iudicium magni Dei vinculis æternis ſub caligine reſeruauit. *Iudæ epiſtol.*

Malum hominibus moliuntur aggrediendo fraudulenter.

Vnde Euam natura & ſexu infirmiorem callide ſolam, & ſimplici aggreſſus eſt quæſtione. *Gen.*3.

Vt non circumueniamur à Satana: non enim ignoramus cogitationes eius. 2. *Cor.* 2.

Ipſe Satanas transfigurat ſe in angelum lucis. 2. *Cor.*11.

Generaliter omnes quantumcunque ſanctos tentant.

Venit princeps mundi huius, & in me non habet quicquam. *Ioan.*14.

Tunc Ieſus ductus eſt in deſertum à Spiritu, vt tentaretur à diabolo. *Matth.*4.

Et conſummata omni tentatione, diabolus receſſit ab illo vſque ad tempus. *Luc.*4.

Horribiliter aggrediuntur.

Non eſt poteſtas ſuper terram, quæ comparetur ei, qui factus eſt, vt nullum timeret. Omne ſublime videt: & ipſe eſt rex ſuper omnes filios ſuperbiæ. *Iob.*41.

Sunt ſpiritus, qui ad vindictam creati ſunt, & in furore ſuo confirmauerunt tormenta ſua, & in tempore conſummationis effundent virtutem, & furorem eius, qui fecit illos, confundent. *Eccleſ.*39.

Vt reddit hominem cœcum & mutum. *Matth.*12.

A Deo reprimuntur, ne quantum volunt, poſſint.

Ecce vniuerſa quæ habet, in manu tua ſunt: tantum in eum ne extendas manum tuam. *Iob.* 1.

Ecce in manu tua eſt, veruntamen animam illius ſerua. *Idem* 2.

Vt nec in porcos quidem, niſi permiſſi, intrare potuerunt. *Matth.*8.

Simon, ecce Satanas expetiuit vos, vt cribraret ſicut triticum. Ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua. *Luc.*22.

Ab homine repelluntur per gratiæ aſſidentiam.

Deus autem pacis conteret Satanam ſub pedibus veſtris velociter. *Rom.*16.

Nolite locum dare diabolo. *Epheſ.* 4.

Induite vos armaturam Dei, vt poſſitis ſtare aduerſus inſidias diaboli. *Ibid.*6.

Subditi eſtote Deo, reſiſtite autem diabolo, & fugiet à vobis. *Iacob.*4.

Cui reſiſtite fortes in fide. 1. *Pet.*5.

Scribo vobis adoleſcentes, quoniam viciſtis malignum, 1. *Iohan.*1.

Per Deum expelluntur.

Veſpere autem facto obtulerunt ei multos dæmonia habentes, & eiiciebat ſpiritus verbo. *Matth.* 8.

Egreſſis autem illis, ecce obtulerunt ei hominem mutum dæmonium habentem: & eiecto dæmonio, locutus eſt mutus: & miratæ ſunt turbæ. *Matth.*9.

Tunc oblatus eſt ei dæmonium habens, cæcus & mutus, & curauit eum, ita vt loqueretur & videret. *Matth.*12, *Item* 17. *Marc.*1.3.5.6. 9. *Luc.*4.8.9.11.

Per homines.

Et conuocatis duodecim diſcipulis dedit illis poteſtatem ſpirituum immundorum, vt eiicerent eos. *Matth.*10.

Reuerſi ſunt ſeptuaginta duo cum gaudio, dicentes: Domine, etiam in nomine tuo dæmonia ſubiiciuntur nobis. *Luc.* 10.

Si autem ego in Beelzebub eiicio dæmonia, filij veſtri in quo eiiciunt? *Luc.*11.

¶ Sententiae Patrum.

Præpoſiti ſunt angeli cœlorum ſuper poteſtates aereas: vnde procedit verbum, quod fit hic. Intuetur enim legem fixam, legem æternam, iubentem ſicut ſcriptura, ſine ſyllabis, ſine ſtrepitu, fixam ſemper & ſtantem intuentur angeli corde mundo, & ex illa faciunt quicquid hic fit. *Auguſti. ſuper illud Pſal.*103. *Draco iſte, quem finxiſti, &c.*

Vtique noſcunt Angeli ſancti, docti de Deo, cuius veritatis æterna contemplatione beati ſunt, quanti numeri ſupplementum de genere humano integritas illius ciuitatis expectat. *Idem.*

Magna dignitas fidelium animarum, vt vnaquæque habeat ab ortu natiuitatis in cuſtodia ſui angelum deputatum. Imo plures, Pſalm. 34. *Hieronym. ſuper Matth.* 13.

Superna illa ciuitas ex angelis & hominibus conſtat, ad quam tantum credimus humanum genus aſcendere, quantos illic contigit electos Angelos remiſiſſe: ſicut ſcriptum eſt: Statuit terminos gentium, iuxta numerum Angelorum Dei. *Gregor. hom,* 34. *ſuper Euang.*

Vnuſquiſque in quantum ſufficit; ſi à prauitate proximum reuocat, ſi exhortari ad bene operandum curat, ſi æternum regnum vel ſupplicium erranti denuntiat, quum verba ſanctæ annunciationis impendit, profecto Angelus extitit. *Idem in hom.* 6. *ſuper Euang.*

Qui parua capiunt, ſed tamen hæc eadem parua pie annunciare fratribus non deſiſtunt, iſti in Angelorum numerum currunt. Qui ſecretorum cœleſtium ſumma capere præualent, & nunciare, etiam iſti in Archangelorum numerum deputantur. Qui amando ardent, & loquendo alios accendunt, iſti Seraphim dicuntur. *ibidem.*

Angeli cum ad nos veniunt, ſic exterius implent miniſterium, vt tamen nunquam deſinant interius per contemplationem. Mittuntur igitur & aſſiſtunt, quia etſi circumſcriptus eſt Angelus ſpiritus: ſummus tamen ſpiritus ipſe, qui Deus eſt, circumſcriptus non eſt. Angeli itaque & miſſi ante ipſum, qui à quolibet miſſi veniant, intra ipſum currunt. *Ibid.*

In hoc eſt natura angelica à naturæ noſtræ conditione diſtincta, quod nos & loco circumſcribimur, & cœcitatis ignorantia coarctamur: Angelorum vero ſpiritus loco quidem circumſcribuntur, ſed tamen eorum ſcientiæ longe ſuper nos incomparabiliter dilatantur. Interius & exterius ſciendo diſtincti ſunt, quoniam ipſum fontem ſcientiæ contemplantur. Quid enim de his, quæ ſcienda ſunt, neſciunt, qui ſcientes omnia ſciunt? *Idem* 2. *lib. moralium.*

Nouem Angelorum eſſe ordines, teſtante ſacro eloquio, ſcimus, ſcilicet Angelos, Archangelos, Virtutes, Poteſtates, Principatus, Dominationes, Thronos, Cherubim, atque Seraphim. *Idem in homil.*

Angelorum vocabulum nomen eſt officij, non naturæ: nam ſancti illi cœleſtis patriæ ſpiritus ſemper ſunt ſpiritus, ſed ſemper vocari Angeli nequaquam poſſunt. Tunc ſolum ſunt Angeli, quum per eos aliqua nunciantur. Vnde Pſalmus: Qui facit Angelos ſuos ſpiritus. Hi ergo, qui minima nunciant, Angeli: qui vero ſumma nunciant, Archangeli vocantur, Græca enim lingua Angeli nuncij, Archangeli vero ſummi nuncij vocantur. Qui idcirco priuatis nominibus cenſentur, vt Michael, Gabriel, Raphael, vt ſignetur etiam per vocabula, quid in operatione valeant. *Idem in homil.*

Timet Angelus adorari ab humana natura, quam videt in Deo ſublimatam. *ibidem.*

Angeli ad miniſterium pro noſtra ſalute ſemper mittuntur. *In Paſtor.*

Angelo apoſtatæ ſimilis efficitur homo, qui hominibus eſſe ſimilis dedignatur. *ibidem.*

Simus deuoti, ſimus grati tantis cuſtodibus, redamemus eos, quantum poſſumus, quantum debemus effectuoſe, ideo Angelos eius tanquam futuros aliquando cohæredes: eos vero interim actores & tutores à patre poſitos & præpoſitos nobis, adhuc enim paruuli ſub tutoribus & actoribus ſumus. *Bernhard. ſerm.* 12. *in Pſalm.* 91.

Quoties ergo grauiſſima cernitur vrgere tentatio, & tribulatio vehemens imminere, inuoca Deum cuſtodem tuum, directorem tuum, adiutorem tuum in opportunitatibus, in tribulatione. Inclama eum, & dic: Domine ſalua nos, perimus. In tribulatione vero neque dormitat, neque dormit, etſi quando ad tempus diſſimulat, &c. *ibid.*

Væ nobis, ſi quando prouocati ſancti Angeli peccatis & negligentiis, indignos nos iudicauerint præſentia & viſitatione ſua, & quorum præſentia protegere nos, & propulſare poterat inimicum. Quod ſi neceſſariam habemus familiaritatem dignationis angelicæ, cauenda eſt nobis eorum offenſa, & in his maxime exercendum, quibus eos nouimus oblectari. Hæc autem placent eis, quæ in nobis inuenire delectant, vt eſt ſobrietas, caſtitas, paupertas voluntaria, creber in cœlum gemitus, & ſuper hæc omnia veritatem & pacem à nobis exigunt. *ibid.*

Benignus es Domine, qui non es contentus noſtra fragilitate murorum, ſed ipſis hominum cuſtodibus Angelicam cuſtodiam ſupponis. *ibid.*

Tu ergo ſi vis habere miniſterium Angelorum, fuge conſolationes ſæculi, & tentationibus reſiſte Diaboli. *Bernard. in ſermone* 50.

Angelis ſuis mandauit de te, &c. O quantam debet tibi hoc verbum inferre reuerentiam, afferre deuotionem, conferre fiduciam, pro præſentia reuerentiam, pro beneuolentia deuotionem, pro cuſtodia fiduciam! Caute ergo ambula, vbi ſunt Angeli, vt cuſtodiant te in omnibus viis tuis. *ibid.*

Credimus, Angelos ſanctos adſtare orantibus, offerre Deo vota & preces hominum, ſi ſine deceptione leuari puras manus proſpexerint. *ibid.*

In quouis diuerſorio, in quouis angulo reuerentiam exhibe tuo Angelo, ne audeas illo præſente, quod me vidente, non auderes. Adſunt igitur tibi non modo præſentes tecum, ſed etiam pro te adſunt, vt protegant: adſunt, vt proſint. *Ibid.*

Angelus eſt ſubſtantia intellectualis, ſemper mobilis, arbitrio libera, incorporea, Deo miniſtrans, gratia, & non natura; immortalitatem ſuſcipiens: cuius ſubſtantiæ ſpeciem & terminum ſolus, qui creator eſt, nouit. *Damaſc. lib. 2. c. 3.*

Boni Angeli ad miniſterium humanæ ſalutis deputati ſunt, vt cuncta adminiſtrent mundi, & regant omnia iuſſu Dei. *Iſidor. de ſummo bono.*

Singulæ gentes prępoſitos Angelos habere creduntur, omnes homines Angelos habere probantur. *Ibid.*

Natura Angelorum mutabilis eſt, quia ineſt illis mutabilitas in natura, ſed fecit eos incorruptos charitas ſempiterna. *Ibid.*

Angeli ſunt natura mutabiles conditi, ſed facti contemplatione immutabiles, animo impaſſibiles, mente rationales, ſtirpe æterni, & beatitudine perpetui. *ibidem.*

Adeſt vnicuique noſtrum etiam minimo, qui ſunt in Eccleſia Dei, Angelus bonus, Angelus Domini, qui regat, qui moneat, qui gubernet, qui pro actibus noſtris corrigendis, & miſerationibus expoſcendis quotidie videat faciem patris, qui in cœlis eſt. *Orig. in Numer. homil. 66,*

Agunt Angeli diem feſtum, lætantes ſuper his, qui refugientes conſortia dæmonum, per exercitia virtutum, Angelicis feſtinant ſociari conſortiis. *ibidem.*

Fatendum eſt, neſcire quidem mortuos, quid hic agatur, dum hic agitur: poſtea vero audire ab eis, qui hinc ad eos moriendo pergunt: non quidem omnia, ſed quæ ſinuntur etiam ipſi meminiſſe: & quæ illos, quibus hæc iudicantur, oportet audire. Poſſunt & ab Angelis, qui rebus, quæ hic aguntur, præſto ſunt, audire aliquid mortui, quod nunc vnumquemque illorum audire debere iudicat, cui cuncta ſubiecta ſunt. *Auguſtin. lib. de agenda cura pro mortuis, & habetur 13. quæſt. vlt. c. Fatendum.*

¶ Poeticae Sententiae.

Philippi Melanthonis hymnus de Angelis.

Dicimus grates tibi ſumme rerum
Conditor, Gnato tua quod miniſtros
Flammeos finxit manus, Angelorum
Agmina pura.
Qui tuæ lucis radiis vibrantes,
Te vident lætis oculis, tuaſque
Hauriunt voces, ſapientiæq́;
Fonte fruuntur.
Hos nec ignauum ſinis eſſe vulgus,
Nec per ingentes volitare fruſtra
Aetheris tractus, temere nec inter
Ludere ventos.
Sed iubes Chriſto comites adeſſe,
Et pios cœtus hominum tueri:
Qui tuas leges venerantur, atque
Diſcere curant.
Impiis ardens odiis & ira,
Nam tuis caſtris Draco ſemper infert
Bella, qui primus ſcelus atque mortem
Intulit orbi.
Hic domos, vrbes, tua templa, gentes,
Et tuæ legis monumenta tota,
Et bonos mores abolere tentat
Funditus omnes.
Interim ſed nos tegit Angelorum,
Quæ ducem Chriſtum ſequitur, caterua,
Atque graſſantis reprimit cruenta
Arma Draconis,
Angeli Lothon Sodomæ tuentur,
Inter infeſtos Eliſæus hoſtes
Angelis cinctus, nihil extimeſcit
Bellica ſigna.
Tutus eſt inter medios leones
Angelis ſeptus Daniel Propheta
Sic tegit ſemper Deus his miniſtris
Omnia noſtra.
Hoc tuum munus celebramus vna,
Et tibi noſter chorus Angelique,
Gratias dicunt ſimul accinentes:
Conditor alme.
Et tuo templo vigiles vt addas
Angelos ſemper populoque gnati,
Qui tui verbum colit, obſecramus
Pectore toto.

Ioannis Stigelij hymnus de Angelis.

Angelis hæc eſt ſacra lux, adeſte
Muneris tanti memores, & omnis
Hos Deo propter tribuens honorem
Concio plaudat.
Spiritus rerum Deus hoc creator
Finxit, atque illis ſapientis ignem
Mentis adflauit, voluitq́; recti
Eſſe miniſtros.
Ergo verſantur vigiles parentis
Ante conſpectum, capiuntq́; læti
Iuſſa mandantis, Dominoque toto
Aethere plaudunt.
Heu quod infeſti rabies Draconis
Angelis tantus mouet vſque pugnas,
Qui ſciens primus proprio furore
Perdidit orbem.
Ille funeſtis agitatus iræ
Inuidens Chriſto, fore iam minatur,
Iordanis totas ſitiens vt alti
Sorbeat vndas.
Circuit mundum, fremit hic & illic,
Faſcinat mentes, varieque ſuda
Vt pios cultus abolere poſſit,
Omnia turbat.
Diſſipat leges, ferit inter vrbes,
Inter agnatos fera bella reges,
Omne graſſator ſcelus imparatis
Mentibus inſtat.
Concitat ventos, ſubruitq́; nimbos,
Grandines ſpargit, ſata culta vaſtat,
Inficit nubes, variisq́; ſternit
Corpora morbis.
Concitat ſæuos odiis tyrannos,
Vt fremant, vt bella piis minentur.
Vt Deum oppugnent, miſereq́; Chriſti
Membra trucident.
At pios Chriſto duce ſub potente
Ipſe quorum omnes numerat capillos,
Angeli ſeruant, reprimuntq́; ſæuum
Fortiter hoſtem.
Non minus mundum peragrant & ipſi,
Et truci claudunt aditum draconi,
Aſſerunt veros, retinentq́; pugna
Vindice cultus.
Conferunt pacem, cohibentq́; lites,
Prouehunt leges, ſacra iura firmant.
Amouent morbos, referuntq́; Chriſto
Vota piorum.
Liberant preſſos reprimunt tyrannos,
Ad latus nobis habitant, & adſunt
Ad caput ſemper vigiles, piisq́;
Cuncta miniſtrant.
Angelis ſepti pueri miniſtris
Fulmen ardentis ſuperant camini,
Angelis ſeptus Daniel leonum
Effugit iram.
Angeli regnum Achazidis gubernant,
Angeli Lothon Sodomæ tuentur,
Angelis cinctus nihil extimeſcit,
Omnia vincit.
Angelis curæ genus eſſe noſtrum,
Qui Deum vero colimus timore,
Aſpice, exemplis probat hæc abunde
Pluribus ætas.
Quando crudeles alias tyrannos
Sæuus dirus furor incitauit,
Vt ſacro ſiccas repleant piorum
Sanguine fauces.
At vetat cœtus ſacer Angelorum,
Qui pios circumuolitant frequentes,
Et manu noſtros alacres in hoſtes
Vindice pugnant.
Hinc nihil pactis Epicurus armis,
Qui ſedet Romæ, infatuatq́; reges,
Hinc nihil nobis inimicus omnis
Efficit hoſtis.
Quas tibi rerum ſapiens creator
Gratias digno peragamus ore?
Heu ſitum non eſt id in eloquentis
Vllius ore.
Nos tuam ad viuam faciem creaſti,
Nos ab æterna ſtyge liberaſti:
Inſuper noſtro lateri miniſtros
Cœlitus addis.
Chriſte tu noſtros animos guberna,
Vt tibi grati placeamus vni,
Ne tuos vnquam vitioſa lædat
Vita miniſtros.

¶ Exempla et Loci Biblici.

Angeli boni apparuerunt hominibus. Exempla: Agar ancillæ Saræ, Gen.16.7. Abrahæ,18.2.& 22.11. Loth.19.1. Iacobo,28.12.& 31.11.& 32.1. Moſi, Exod. 12.4. Balaamo, *Numer.* 22.22. Iſraelitis, *Iudic.* 2.1. Gedeoni, 6.11. matri Samſonis,13.3. patri. *Verſ.* 9.10.11. Dauidi, 2. *Sam.* 27.7. Eliæ, 1.Reg.19.5. 2.*Reg.*1.3. ſeruo Eliſæi, 2. *Reg.* 6.17. Eſdræ, 4. *Eſd.* 2. *ver.* 42. & 45. Eſaiæ, *Eſa.* 6.6. Tobiæ, *Tob.* 3.26. & 12.15. Sadrach & ſociis, Dan.3.92. Danieli, *Dan.* 6.22. & 9.21. & 10.8. Zachariæ Prophetæ, Zachar.1. *Verſ.* 8. 9. Macchabæo & ſuis, 2. *Mac.* 11. *v.* 7.8. Ioſeph viro Mariæ, *Matt.* 1.20. & 2. *Verſ.* 13.19. Chriſto, 4.11. Vtrique Mariæ, *Mat.* 28. Marc. 16.5. Zachariæ, *Luc.* 1.11. Mariæ Virgini, *Verſ.* 28. Paſtoribus, 2.9. Chriſto, 22 43. Mariæ Magdalenæ, *Ioan.* 20.12. Apoſtolis, Act.1.10. & 5.19. Philippo, 8.26. Cornelio Centurioni, 10.3. Petro. 12. verſ.7. Paulo, 27.23. Ioanni, *Apoc.* 1.1. & 19.17. & 20.1 & 22.6. Angelus cum Iacobo pugnat. *Gen.* 32.24. *Oſe.* 12. *v.* 3.4.

Ab Angelis interfectorum exempla: Angelus Domini percutit caſtra Aſſyriorum, 4 *Reg.* 19.35. 2. *Paral.* 32.21. *Eſa.* 37.36. populum Dauidis, 2. Sam. 24.10. Herodem, *Act.* 12.23.

Angelorum officium. Angeli boni iræ Dei miniſtri, *Geneſ.* 18.16. Exo.12.29. 2. *Sam.* 24. *Verſ.* 16.17. *Act.* 12.23. Angeli meſſoribus ſimiles, Matt.13.39. Angeli viri dicti, *Gen.* 18.2. & 19.5. *Luc.* 24.4. *Act.* 1.10. Filij Dei dicuntur. *Iob.* 1.16. διακριτικῶς, vt à filiis hominum diſcernantur: verum humanitus id de Deo dicitur, & ſumpta à regibus terrenis ſimilitudine, vt 1. *Reg.* 22.10. Angeli virtutis Chriſti, 2. *Theſſ.* 1.7. Angeli cum Deo collati mundi non ſunt, *Iob.* 14.18. inuitant ad dandam Deo gloriam, Pſ.9.7. & 103.20. gloriam Deo tribuunt, *Eſ.* 6.3. *Luc.* 2.14. Angeli diem iudicij ignorant, *Mat.* 24.36.

Angelorum nomina, quæ in Sacris literis inueniuntur: Gabriel, Dan.8.16. & 9.7. *Luc.* 1. *v.* 11.26. Michael, *Dan.* 10.13. *Iudæ v.* 9. *Apoc.* 12.7. Raphael, *Tob.* 5.5. & 6.1. & 12.2. Vriel, 4. *Eſd.* 4.1. & 5.20. Angeli pro angelica natura, *Hebr.* 2.16. Angelis linguæ tribuuntur à Paulo 1. *Cor.* 13.1. per hyperbolen ex hypotheſi, maxime emphaſeos gratia, ac ſi diceret: Si neque illis vterer ad commodum proximi, id vero nihil aliud eſſet, quam inanis & obſtrepera loquacitas. Idem. *Gal.* 1.8. vbi de malis Angelis loquitur, friget, atque adeo abſurdus eſt ſermo. Relinquitur ergo, illud quoque dictum ὑπερβολικῶς ex hypotheſi intelligendum eſſe: ſic panis tribuitur Angelis, *Pſ.* 78.25. & 105.40. hoc eſt, quo etiam Angeli vti potuiſſent, ſi pane veſcerentur. Angeli infantium vident faciem Patris, qui in cœlis eſt. *Matth.* 18.10.

¶ Historica Exempla.

Nono anno imperij ſui Heraclius, cum contra Agarenos ex portis Caſpiis eduxiſſet copias (de gente ſæuiſſima, quam Alexander Magnus ob immanitatem ſuper mare Caſpium incluſiſſe dicitur) Angelus Domini quinquaginta duo millia de exercitu eius occidit: quæ res tantum mœrorem ei conciliauit, vt eo extingueretur. Otto *Phryſingenſis lib.* 5. *c.* 9. & *Gothof. Viterbienſis parte* 16 *Chronicorum.*

Plura exempla vide apud Th. Zuing. in Theatro. Vol. 2. lib. 7. pag. 464. Vol. 5. lib. 2. pag. 1231. Vol. 9. lib. 3. p. 2252.

¶ Hieroglyphica.

In diuinis literis Lilium, præcipue album, nunc Chriſti, nunc Angelorum hieroglyphicum eſt: à candore quippe iuſtitiæ, ad quod reſpexiſſe volunt Salomonem; cum dixit: *Flos campi & lilium conuallium. Pier. Val. lib.* 55 *pag.* 533.

Neque abſurdum eſt Angelos per ſtellas intelligi, qui ſtellarum præſides habeantur. In Moſeos etiam traditionibus vt ſummi viri locum interpretantur, per ſtellas Angeli ſignificabantur. *idem lib.* 44. *pag.* 437.

¶ Scriptores.

De Angelis, *Damaſcenus l.* 2. *Dionyſius Areopagita in Hierarchia cœleſti. Lumen animæ. Tit.* 8. *Rainerius, Pharetra. Phil. Melan. in locis. Huldrichus Zuinglius epiſtola* 17. *Bonicontrius lib.* 1 *rerum cœleſtium. Marſil. Ficin. lib.* 2. *cap.* 82. An Angeli omnes ſint ſpeciei vnius? *Cœlius Rhodigin. lib.* 2. *c.* 3. An iidem corruptioni ſubiiciantur. *idem l.* 2. *c.* 8. De Angelis bonis & malis, *Dionyſius Rikel lib.* 5. *de fide Catholica.* Angelorum numerus Platonis ad id & Ariſtotelis ſententia, *Cœl. Rhod. l.* 2. *c.* 1. An Angeli habeant corpus? *idem Cœlius l.* 2. *c.* 5. *Rampigallus c.* 11. *Hanapus* 31. De Angelorum creatione & reparatione, *Lombardus* 2.1. Theologorum de Angelis bonis placita Parangeliarchus, *Cœl. lib.* 2. *c.* 11. De ordinibus Angelorum, *Beluacenſis, & Pharetra. Lombard.* 29. Angeli nuntij Dei, *Otho Brunfelſius Pandec. l.* 10. *c.* 8. De Angelorum officiis, *Lombard.* 2. 10. De Angelorum cognitione, *Aegidius de Roma.* De præſidio Angelico, *Ioan. Kniuis. vide etiã ſupra duos hymnos Melanth. & Stigely, & exempla ſacra.*

Anima.

¶ DEFINITIONES ET ETYMOL.

ANIMA Græcè ψυχὴ, ῆς, ἡ & ψυχικὸς, ῦ, ὁ, animalis dicitur. Et eſt ſubſtantia creata, inuiſibilis, incorporea, immortali Deo ſimillima, imaginem nullam habens, niſi creatoris ſui. *ſecundum Aug. lib. diffinitionum.*

Anima eſt principium quo viuimus, ſentimus, intelligimus, nutrimur, & ſecundum locum mouemur primum. *Secundum Ariſt. l.* 2. *de Anima.*

Anima eſt actus primus ſubſtantialis corporis Phyſici, organici, in potentia vitam habentis. *Secundum Ariſtot. l.* 2 *de anima.*

Anima vegetatiua eſt principium, quo vegetamur primum.

Anima ſenſitiua eſt principium, quo ſentimus primum.

Anima intellectiua eſt principium, quo intelligimus primum. *ſecundum eundem Ariſt.*

Anima, vt ait Lactantius libro de opificio Dei, c. 17. quid ſit, nondum inter philoſophos conuenit, nec vnquam fortaſſe conueniet.

¶ Divisio.

ANIMA: *Vegetatiua, Senſitiua, Intellectiua,* — *De quibus infra,*

Partes nutritiuæ diffinitæ. — *Qualitates inſtrumentales.* — *Sedes earum.*

- ANIMA VEGETATIVA
  - *Nutritiua, cuius obiectum eſt alimentum, ſecundum quod potentia animatum, cuius vires ſunt*
    - *Attractiua, qua attrahitur alimentum animati nutritiuum.* — *Per calidum & ſiccum, cuius ſedes ſunt.*
      - *Stomachus, in quo eſt appetitus nutritiui.*
      - *Hepar, in quod attrahitur ſubtile ſeparatum à groſſo alimento in ſtomacho.*
      - *Membra nutrienda, quæ incarnantur à nutrimento, quod inducitur vis*
        - *Venarum per quas ducitur humor.*
        - *Arteriarũ, per quas ducuntur ſpiritus vitales.*
    - *Retentiua, qua attractum retinetur, donec digeratur* — *Per frigidum & ſiccum, cuius ſedes ſunt*
      - *Stomachus, in quo retinetur attractum, vt digeratur.*
      - *Hepar, in quo reſeruatur attractum a ſtomacho nutrimentum, mittendum ad cor. Et purum ibi reſeruatum eſt materia, ex qua fit nutritio totius animalis, cuius particula mittitur ad vaſa ſeminaria.*
      - *Extremitates venarum.*
    - *Digeſtiua, qua attractum & retentum digeritur* — *Per calidum & humidum, cuius ſedes ſunt*
      - *Os, in quo fit maſticatio nutrimenti, & ſolum præparat & diſponit ad digeſtionem.*
      - *Stomachus, in quo fit prima digeſtio, & ibi ſeparatur groſſum alimenti à ſubtili.*
      - *Hepar, in quo fit reſolutio nutrimenti in quatuor humores, & inde mittitur alimentum purum ad cor, & in via illius motus fit tertia digeſtio, & purum ibi reſeruatum eſt materia, ex qua fit nutritio totius animalis, ſed eius particula mittitur ad vaſa ſeminaria.*
    - *Expulſiua, qua ſuperfluum alimenti egeritur.* — *Per frigidum & humidum, cuius ſedes sũt*
      - *Extremitates venarum, in quibus fit acceptio nutrimenti.*
      - *Venter cum ſuis inteſtinis, in quæ venit a ſtomacho ſuperfluum alimenti digeſti.*
      - *Veſica, in qua recipitur humidum vrinale, quod ſtillat ab hepate.*
      - *Vaſa ſeminaria, in quibus ſumitur ſuperfluum quartæ vel propriæ tertiæ digeſtionis quod dicitur ſemen, per quod fit generatio. & dicitur ſuperfluum in quantitate, non autem in qualitate, quia per hoc generat animal ſibi ſimile.*
  - *Augmentatiua, cuius obiectum eſt alimentum, ſecundum quod potentis quantum.*
  - *Generatiua, cuius finis eſt, generare ſibi ſimile in ſpecie, cuius obiectum eſt alimentum ſecundum quod generatiuum ſibi ſimile in ſpecie, & eſt a Deo & natura indita propter ſpeciei conſeruationem. Cuius vires ſunt*
    - *Seminatiua, quæ in maſculis & fœminis ſemen generat.*
    - *Immutatiua, quæ virtutes, quæ inſunt ſeminibus, permiſcet contemperando, ſecundum quod complexionι cuiuslibet membri corporis formandi conuenit.*
    - *Formatiua, quæ ſic permiſtis ſeminib. membra format & configurat.*